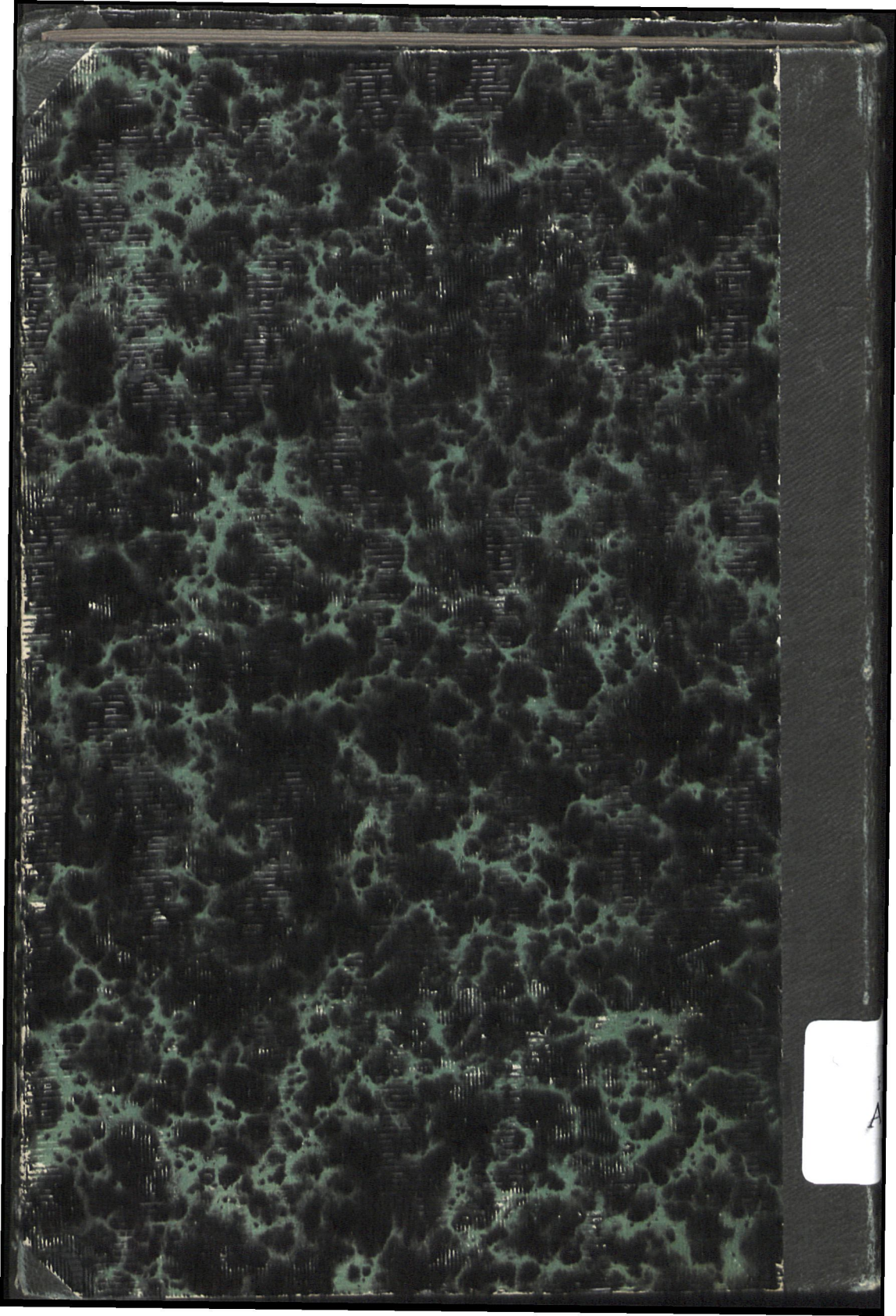
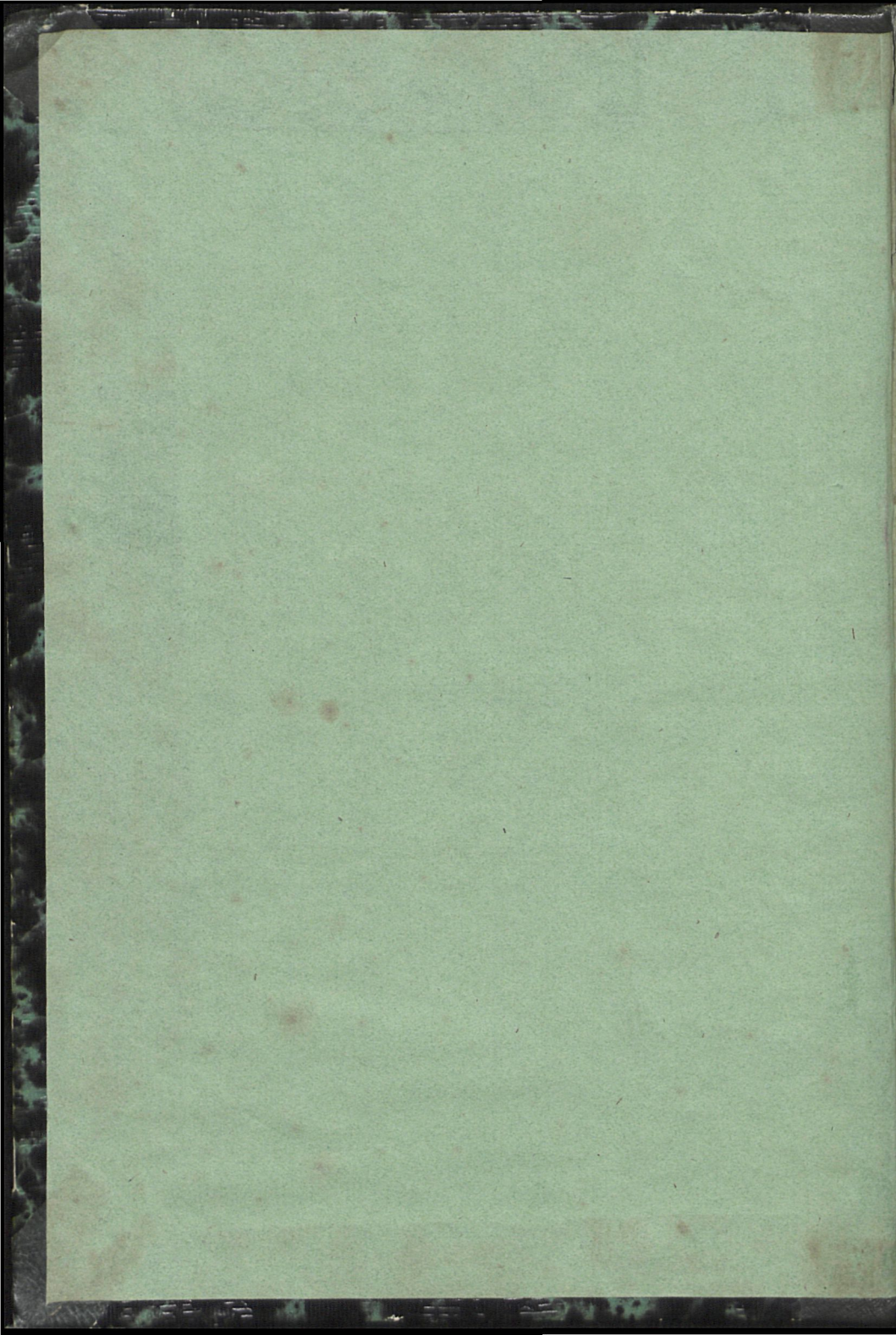

MR. BARNARD

IV
MESOR
I
SPANIEN

F. Antiquo
A-2584

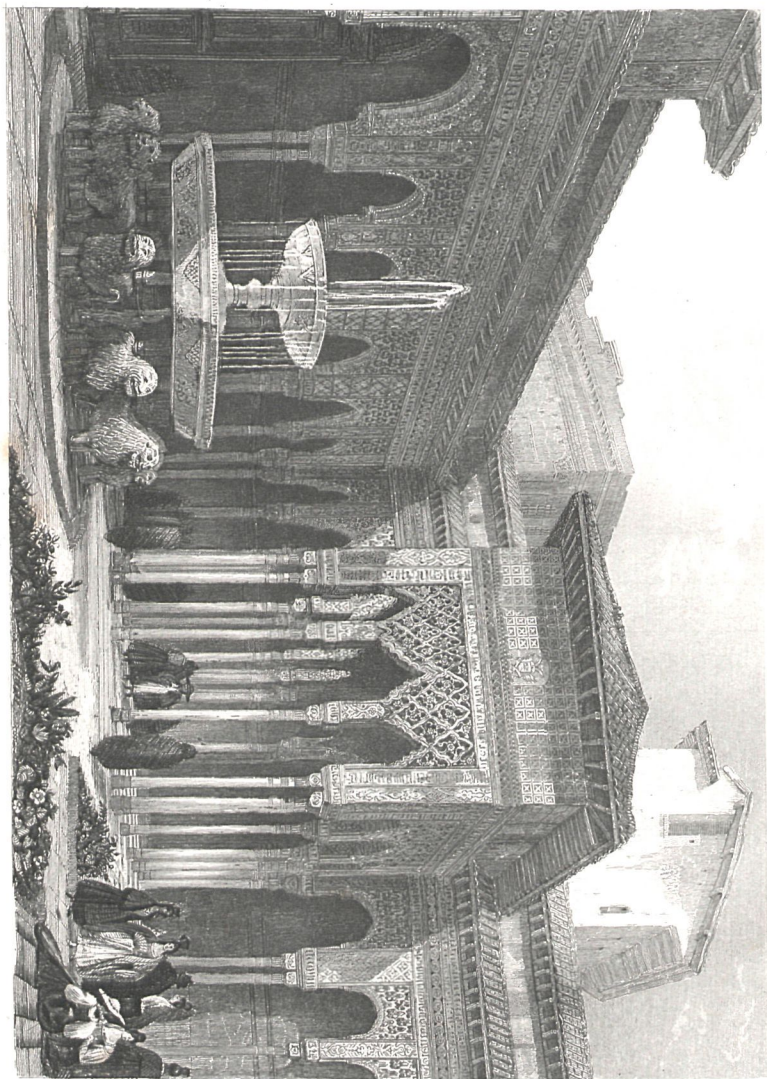
James H. Thompson

A-2584

12
136318

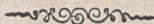
THE TON GARDIEN.

TVÅ RESOR I SPANIEN.

AF

ROBERT VON KRÆMER.

STOCKHOLM,
P. A. Huldbergs Bokhandel,
Bazaren & Norrebro.

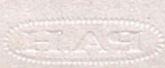

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS DEPARTMENT

CHICAGO, ILLINOIS

Till mina läsare!

Härmedelst inlöser jag, så godt jag numera förmår, en gammal, längesedan förfallen förbindelse. — I förordet till de från Italien insamlade »Sydfrukterna» förpligtade jag mig villkorligt att till allmänheten öfverlemnna äfven behållningen af en dylik, i Spanien verkställd skörd. Härmed afsåg jag likväl då endast min under hösten af år 1851 företagna första resa i detta land. Annat arbete mellankom och vållade långt uppskof. Emellertid gestaltade händelsernas gång sig på det sätt, att jag kom att till pyreneiska halfön företa ännu en resa, hvilken denna gång utsträcktes dessutom till en del af Marocco. Denna sednare resa begär derföre nu att få yttra sig i ämnet, äfven den. Jag finner denna dess fordran så mycket mer berättigad, som den första färden hufvudsakligen skedde landvägen och genom de inre delarna af halfön, då deremot den andra följde uteslutande Medelhafskusten utefter och denna sednare resa alltså någorlunda fullständiggör den bild, som den förra blott påbörjat. Ett antal år ligger visserligen emellan; men Spanien har alltför länge varit så godt som — eller så illa som — en mumie. Dess porträtt, kan blott mycket långsamt, och icke på några år, föråldras. De lifstecken, som i de sista tiderna börjat visa sig, och de deraf följande förändringar påpekas med glädje i den sednare delen af skildringen. Med glädje, säger jag, både i allmänhet derföre, att Spanien är en del af mensklighetens hem, och särskildt emedan man ej gerna undgår att fatta ett närmare deltagande för ett land, som man två gånger genomrest.

Ursprungligen var det min afsigt att utpräglä äfven minnena från Spanien i poetisk form, liksom de italienska — både de ena och de andra egde då den glödande temperaturen af det nyss genomledda. Ämnet kallnade dock under dröjsmålet och var snart ej längre smidbart. Ett stycke blef likväl under första ifverns värme smält och fick forma sig som det sjelft ville. Det medsåndes såsom bevis, att den omnämnda afsigten verkligen förefunnits. Det öfriga, som här erbjuds allmänheten, är deremot helt enkelt en samling utdrag ur verkliga bref. — »Oförändrade?» — Så godt som! — En omarbetning efteråt undgår svårigen att ofrivilligt bli vådlig för sanningen. Emellertid har härigenom händt, att viktiga orter och föremål stundom alls icke omnämmts, stundom fyllt blott obetydligt af papperet, då andra både mindre märkliga och mindre minnesrika tagit sig godt utrymme derstädes — en ojämnhet i behandling, förklarlig genom olika håg och tid att skriva bref på olika tider under en resa. — En och annan betraktelse, som i det ursprungliga brefvets trängsel var endast sammanpressadt antydd, har jag dock stundom gifvit något mera luft. — Hvad som icke är någon omarbetning, utan blott ett enkelt återställande, är att jag återgifvit hvarje ord den form, som det redan vid första nedskrivandet hade i tanken, fastän öfvertygelsen då ej ännu öfverallt och genomfördt visade sig på papperet.

Pyrenéernas Södra Port.

Septembersolen

Sänker sin glödande stråle
Lodrätt långt ned bland klyftorna,
Liksom sökte han gömställen, —
Den gamle österländningen, —
Där han kunde gräfva ned sitt guld
Säkert och osedd af alla,
Efter moreernas sed!

Luften darrar af hetta
Längs höjdernas branter;
Och hvarthän ögat ilar
Åt ömse sidor,
Möter det brungrå bergsluttningar,
Brända af sensommarens glöd.

Intet träd skyddar deras nakenhet,
Endast här och där några busksknår;
Långt bort bland höjderna likväl
Ligger det liksom skuggor på åsarna — —
Det är aningar om skogar,
Som andas där en svalare bergluft;
Och, längst norrut, tornar sig toppar
Titaniskt mot himlen — —
I anblicken af evig snö
Ögat svalkar sin törst!

Trångt är passet, det bryter sig fram
Mellan bräckta klippor,
Och vägen vet knappast,
Hvar den skall finna en plats.
Stundom dock, likt en öfverraskning,
Öppnar sig trakten,
Bergena drar sig tillbaka
At båda sidor,
Och i stället för passets trängsel
Träder en stenig slättsträcka.

Straxt missbrukas dock utrymmet
Af den oroliga vägbanan,
Och åt flera håll genast
Hjulspårena skingras bland stenarna;
Hvart och ett vill finna
Sin väg för sig!

Ett vägspår följer en flodbotten.
Frukta behöfver det ej för böljorna;
Ty knappt en bevarad ringa rännil
Har floden förmått att rädsla
Undan solens och sandbottnens
Sommarlånga törst.
Endast mängden af de vattenälskande
Oleanderbuskarna
Antyder, att floden eger
Ej endast en bädd och en botten,
Men stundom äfven böljor
Brusande högt mot bräddarna,
När vårens vestan löser
Vinterns drivvor på höjderna.

Ett annat vägspår följer
Foten af bergslutningarna;
Ett tredje klättrar öfver kullar
Bland klippor och snår,
Och ännu andra
Ses hasta in
Under den grågröna skuggan

Af en gles körkskog,
Där hvart och ett för sig
Söker sig fram bland stammarna.

Så irrar den splittrade vägen
I villsen frihet
Länge kring
Tygellös,
Tilldess den när
Till nästa bergpass.
Detta, på spanskt vis,
Väg-anarkien
Med hård hand och plötsligt
Hämmar despotiskt,
Och samlar för ett ögonblick
Den söndrings-begärliga
Vilda vägbanan
Med våldets stenhand.
Så fortgår oupphörligt,
Omvexlande upplöst och tvungen
Den oroliga, spotska vägen
Lik Spaniens historia.

Ty detta är Pyrenéernas port.
Porten till Spanien,
Spanien, riddarsångernas och guerllornas land.
Europa, farväl!
Detta är Afrikas europeiska broder.
Ökensolen
Ammade äfven Spanien
Vid eldig barm.
Derföre är dess kind så brun,
Så brännhet dess mark;
Derför berusar dess drufvor den, som de läskar,
Dess döttrar den, som de älskar;
Derföre är dess hat dödligt
Dess dygd fanatisk,
Derföre, när det katolska korset
Krossade halfmånen,
Antog det Islams predikosätt,
Elden och svärdet;
Derföre är dess folk likt öknens flygsand
Okonligt och ofruktbart!

Ja, detta är det dystra, dödsföraktande Spanien.
Af dof iberisk grundton.
Detta är det götiska, ädla Spanien,
De adliga bragdernas land.
Detta är de ambradofande,
Österländska drömmarnas Spanien.
Detta är det verldseröfrande Spanien,
Af Roms, det gamlas, giriga blod.

Detta är det ökenödsliga,
Det yppigt fruktbara Spanien; --
Det i evig träda liggande,
Som en trädgård odlade;
Orangers, drufvors, granaters
Och de nakna hedars land.
Detta är det utmattade, ödmjukade,
Invertes söndrade,
De korsande stridiga krafternas,
Det kroniskt anarkiska Spanien!

I.

Barcelona den 1 Oktober 1851.

Inträde i Spanien. — Frukosten i posadan i Figueras. — Öfvergång af en flod. — Landets utseende i allmänhet. — Första anblicken af Medelhafvet. — Mataro och jernväg till Barcelona. — Passkrängel. — Promenader. — Barcelona.

Det finns endast två farbara vägar öfver Pyrenéernas väldiga och otillgängliga bergskedja. Den ena smyger sig fram tätt utmed Atlanten, i nordöstra hörnet af Spanien, genom städerna Bayonne och Irun. Den andra går öfver Pyrenéernas sydöstra sluttningar, genom Figueras med flera städer till Mataró och Barcelona. Det var denna väg, jag valt. Kl. 2 på natten lemnade diligensen den fransyska staden Perpignan. På morgonen vid uppvaknandet befann jag mig vid Pyrenéernas fot, och härifrån steg man långsamt uppföre. På vägens högsta punkt låg den fransyska gränsfästningen *Belle garde*, och till höger reste berget *Canigou* sina snöiga toppar öfver de närmare, bruna och solbrända bergskedjorna. Bergssluttningarna var betrödda med korkekar och dessas stammar glänste röda i solskenet. Man hade nämligen nyss skördat korkbarken, d. v. s. afskalat de stackars stammarne, som nu tycktes helt blodiga efter sagde hudflängning. Korkekens blad har samma form som den vanliga nordiska ekens, endast att de är mindre, knappt fjerdedelen så stora som våra ekars blad och till färgen grågröna.

Vi kom nu in öfver Spanska gränsen. I byn *la Junquera*, der sakerna visiterades, talades redan endast spanska, eller rättare cataloniska, ty folkspråket här afviker betydligt från spanskan. Här begynte mulåsneanspann, röfvarhistorier och ohjelp-

liga vägar. I *Figueras* intogs frukosten i en spansk posada. Här serverades mig för första gången — tyvärr ej för sista! — den bekanta nationalrätten *Olla podrida* eller *Puchero*, en rätt, bestående af *garbanzos* (ett slags stora, hårda ärter), fårkött, fläsk (härsket för att ge »haut gout»), pepprad korf, och diverse andra godsaker; allt kryddadt med hvitlök. Denna behagliga blandning kokar man till på köpet först soppa på. Pucheron motsvarar derföre s. k. soppkött hos oss. Matsalen var en stenlag farstu, öppen på ena sidan. Torget utanför erbjöd en liffig anblick, ty det var torgdag i staden, och platsen var betäckt af catalonisk allmoge i röda, spetsiga jakobiner-mössor, knif i bälftet och brokiga yllemantlar eller s. k. *mantas*, hängda öfver axeln. Bäst vi äkte på eftermiddagen, sade man mig, att vi nu skulle fara öfver en stor flod, utan att begagna bro eller färja. Jag tänkte på Israels barn i Jordanen och Röda hafvet o. s. v. Rätt som det var, så bar det af i karrier utför en backe, och diligensen började hoppa och skutta värre än någonsin. — »Nu är vi midt i floden!» — Häpen tittade jag ut genom vagnsfönstret, men såg endast en ett par hundra alnar bred, sandig och stenig dalbotten med ett par smärre vattenpussar. Detta var floden *Ter* nära staden *Gerona*. En f. d. bro, hvaraf blott några bräckta hvalf stod kvar, sedan det öfriga af bron för tvänne år sedan bortfördes af strömmen, bevisade dock, att vissa årstider här dock verkligen finns en flod. — Att komma upp på andra sidan, hade sig ej så lätt, men genom att ta fart gick det dock, ehuru det brakade i vagnen. Vagnmakeriet åtminstone måtte stå högt i Spanien; ty jag föstår ej, att en vagn kan hålla på sådan väg och med sådant körande. Men också var underredet på diligensen något midt emellan en svensk så kallad »stenbjörn» och lavettaget till en bombkanon. I *Gerona*, dit vi anlände vid solnedgången, dröjde vi till kl. 3 följande morgon. Vi promenerade om i staden i ett strålande polis-männsken och såg — — ingenting. Följande dagen fortgick färden på samma sätt. Landet såg ödsligt ut, stundom syntes visserligen åkrar och vingårdar, och på någon naken kulle en halfruinerad by, omgifven af ringmur och torn. Stundom hade man åter långa sträckor af endast buskar, öfver hvilka här och

där reste sig spridda korkekar. Plötsligt, vid uppnåendet af en höjd, öppnade sig dock en härlig utsigt. Medelhafvet, det dunkelblå, låg framför oss vid foten af de rödbruna bergena, och där borta, vid stranden af bugten, staden *Mataró* med sina rykande fabriks-skorstenar. Nu mötte aloë och cactus. Mellan häckar af dessa sydväxter, och på en vådligt slingrande väg, bar det af ned till staden.

Jag har aldrig varit med om en plötsligare, fullkomligare förändring än den, som nu väntade oss. Efter att under två dygn ha skakats som en ärt i en skallra i dessa »*Diligencias primitivas*», som de — sjelfsatiriskt nog — kallas, framförd bland stenar och gropar, under skrik och hojtande, af ett långt spann af mulåsnor, fick man i *Mataró* sätta sig i en bekväm waggon och ila på jernväg längs stranden af det sköna hafvet och förbi en mängd af byar och en oupphörlig följd af vingårdar till *Barcelona*. I *Barcelona* fick jag dock åter känning af det »primitiva», i thy att det var omöjligt att få passet visieradt till måndagsmorgonen, då ångbåten skulle gå söderut. Vi hade näml. anländt till *Barcelona* efter kl. 12 på middagen, efter hvilken timma man ej längre orkar visera på passbyrån; och följande dagen var en söndag. Ergo omöjligt att få passet visieradt på 42 timmar! Man måste i Spanien särskildt visera om sitt pass, så snart man vill resa ett stycke till sjös. Ångbåten fick således gå mig förutan. Den nästa kommer först om 10 å 14 dar. Alltså har jag beslutit ändring i reseturen och kommer nu att i morgon ge mig af landvägen till *Madrid* i stället att följa kusten söderut.

Jag har nu varit tre dagar i *Barcelona*. Spanska lektioner har upptagit morgnarna; om dagarna har vår konsuls son fört mig omkring i staden och dess närhet. En gång t. ex. besåg vi citadellet, där man var artig nog att visa mig en exercis med lätt bergartilleri. En mulåsna bär lavetten, en ammunitions-kistan och en sjelfva nickhaken. Hopsättningen går på några ögonblick. Längsta skottvidden sades vara 1,000 fot ungefär. Om qvällarna blandade vi oss i hvimlet på *la Rambla*, en med alléer planterad promenad, som sträcker sig genom hela staden; eller också gick jag och såg någon spansk balett på teatern.

Oändligt mycket skulle vara att tillägga om detta vackra Barcelona — — men värmen är så stark! Och lättjan ligger i luften här i Spanien, tror jag! Ni får derfore nöja er såsom slut med följande lilla versifierade porträttskizz, som jag utkastade en dag, då jag utan bestämdt mål vandrade omkring i den rika, industriösa, upprorsälskande och vackra, det flitiga och oroliga Cataloniens flitiga och oroliga hufvudstad. — Straxt utanför stadens port stod hotande det brant uppstigande fästningskrönta berget Monjuich, och inne i staden bar nästan hvarje vägg ännu märke efter kulregnet vid sista revolten, under det att maskinerna slamrade i fabrikerne, och säljare och handlande hvimlade på gatorna, som om freden varit och vore evig!

Barcelona.

Torn- och murkrönt reser sig Monjuich,
Vid foten dansar det vidthänblånande haf;
Den bruna klippan bränns utaf solens glöd;
Men rankan frodas på branten med drufva röd.

Barcelona, trotsiga catalanskan,
Vid bergets fötter ligger så kärleksöm;
Med mildhet fästningen helst sin älskade styr;
Men blir hon nyckfull, bomben ur mörsarn flyr,

Så lefde de samman, de båda, så långt man mins.
Ej oftare vexlade vinden på berg och sjö,
An det hetsiga parets korta, vulkaniska frid
Från kärlek plötsligt byttes i blodig strid!

Ty nogsammt blomstrande Barcelona vet,
Att ej det blott är skönt, men tillika starkt
Ty, som kring cactusblomman taggiga blad
En krans bastioner går kring den leende stad.

Derinne — kring stadens midja ett skönhetsbälte —
La Rambla sträcker sin dubbla allée af akacier.
Så länge som solen sin glödande spira för,
Du knappt ett steg på den sandade gången hör.